ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ No.2103/2010)

24 ਨਵੰਬਰ, 2022

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਅਭੈ ਐੱਸ. ਓਕਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860:ਐੱਸ. 306-ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ-ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ-ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ-ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਸਐਮਐਸ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ-ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ-ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਆਤਮ

ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ-ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ-ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਬਣਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਹੀਣ ਅਤੇ ਬੇਕਾਬੂ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨੋਟ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਧੇਰੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਐੱਫ

ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਚੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 190:[2010] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1111; ਸੰਜੂ @ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐੱਮ. ਪੀ. 2002 (5) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 371: [2002] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 668:[2002] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 668; ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੁੰਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰ। "2019 (10) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 188:[2019] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 489; ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ. ਜੀ

ਏ

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2010] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1111	**ਹਵਾਲਾ**	**ਪੈਰਾ 12**
[2002] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 668	**ਹਵਾਲਾ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2019] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 489	**ਹਵਾਲਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2001] 4 ਸਪਲੀ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 247	**ਹਵਾਲਾ**	**ਪੈਰਾ 14**

ਬੀ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.2103/2010

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ No.1079 2009 (O & M) ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 30.04.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸੀ

ਨਾਲ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਏ. Nos.2104 ਅਤੇ 2105/2010

ਪੀ. ਐੱਸ. ਪਟਵਾਲੀਆ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰਾਜਨ, ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਹਿਤੇਨ ਬਜਾਜ, ਰੋਹਿਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸਕਸ਼ਮ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ, ਮਨੋਜ ਰਾਜਪੂਤ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ: ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ।

ਡੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਹ-ਏ-ਹਿਨਾ ਦੁਆ, ਹਰਸ਼ਿਤ ਕੇ., ਪ੍ਰੇਮ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਹ।

ਈ

ਮੁਦਈ-ਆਪ ਹਾਜ਼ਰ

ਮੁਦਾਲਾ-ਆਪ ਹਾਜ਼ਰ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਵੱਲੋਂ

ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੱਜ

ਐੱਫ

ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ!ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ 14 ਸਾਲ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਝਿੜਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਥਿਤੀ! ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ

ਜੀ

ਕੋਈ ਤੱਤ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਸੀ।

ਐੱਚ

ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.]

849

16.4.2008 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਾਵ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਵਾਹ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਆਖਰੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ

ਮੁਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ 17.4.2008 ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੀ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਵਾਹੀ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ 21.4.2008 ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਸੀ। 23.4.2008 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਮੇਤ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਰੁ. 10,000/- ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਕੋਰਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਸੀ

ਡੀ

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਲਈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐੱਸਐੱਮਐੱਸ ਭੇਜਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਹਿੰਮਤ ਵਾਹੀ। ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਦੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਸੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ

ਈ

ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਐੱਫ

ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰ. 62/2008,ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਸਰਦਾਰ ਰੂਪਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 29.4.2008 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਅਰਥਾਤ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਭੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀ

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ 06.8.2008 ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕਠੋਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਭੜਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਐੱਚ

ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 13.9.2008 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ

850 ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 16.4.2009 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ

ਏ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਬੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ।ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ!

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਿਤੀ

ਸੀ 26.9.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੱਲ ਮੁੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ

ਡੀ ਪਿਤਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁੱਤਰ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਕ ਕੇ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਚੀਕਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੋਸ਼

ਈ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲ ਘੜੀਸਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਾਲਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ 17.04.2008 ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ
ਐੱਫ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ' ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਿਆਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ।

ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ
ਜੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਮੇਤ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ

ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.]

ਉਸ ਦਾ ਮੁਆਫੀ ਪੱਤਰ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ
ਐੱਚ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 851
ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ
ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਏ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੋਰ
ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਛੀਨਾ
ਬਨਾਮ' ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ" ਨੂੰ (2010) 12 ਐੱਸ. ਸੀ.
ਸੀ. 190 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ ਨੰ. 24 ਅਤੇ
25 ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ
ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਬੀ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਤਹਿਤ
ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਹੈ:-

> "107. ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ।- ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ
> ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ -
> ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ- ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ
> ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਸੀ
> ਦੂਜਾ.- ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
> ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ
> ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ
> ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ
> ਤੀਜਾ.- ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ
> ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡੀ
> ਵਿਆਖਿਆ 1.- ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਲੁਕਾ ਕੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਈ
ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖੋ-ਵਖੱਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ "ਭੜਕਾਉਣਾ" ਅਤੇ "ਚੱਲ ਰਹੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੜਕਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦਾ ਐੱਫ
ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ।ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 25 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ:-

"25. ਉਕਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਜੀ
ਸਕਦਾ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ306 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਨ ਐੱਚ

852

ਏ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਜ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ।"

ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ "ਸੰਜੂ ਉਰਫ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼" ਵਿੱਚ 2002 (5) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 371 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ

ਬੀ

ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - "ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੁੰਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰ" ਮਾਮਲੇ

ਸੀ

ਵਿੱਚ ਹ। 2019 (10) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 188 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ" ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ (2001) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 618 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 107 । ਭੜਕਾਹਟ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡੀ

"20. ਭੜਕਾਉਣਾ "ਇੱਕ ਕਾਰਜ" ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਭੜਕਾਊਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਫਿਰ ਵੀ

ਈ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੋਲੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ

ਐੱਫ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੁੰਡੂ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਜੂ ਕੇਸ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਤੀ ਨੇ

ਜੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ "ਜਾ ਕੇ ਮਰਨ" ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਝਗੜੇ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੇ.]

ਐੱਚ

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਪੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹੋਵੇ ਜੋ 853
ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਫ਼
ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦੁਨੀਆ (ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ) ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਇੱਕ ਉਲਟ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨਹੀਣ ਅਤੇ ਬੇਕਾਬੂ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਅੱਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਬੀ
ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹਾ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵਧੇਰੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ 2008 ਦੀ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. No.62 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੀ

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਮੰਨਜ਼ੂਰ। ਡੀ

(ਸਹਾਇਕ: ਸ਼ਸ਼ਵਤ ਜੈਨ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।